

N:o 19.

Af herr **Adelsköld**, med förslag till lag om ålderdomsförsäkring.

Vid 1884 års riksdag väcktes af herr A. Hedin i Andra Kammarén följande motion:

»att Riksdagen behagade

dels i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes så väl låta utarbета och i de delar, der sådant finnes nödigt eller lämpligt, underställa Riksdagen lagförslag angående säkerhetsåtgärder mot olycksfall i yrkesarbetet, angående arbetsgifvarnes ansvar för sådana olycksfall, angående arbetares olycksfallsförsäkring, samt angående arbetares ålderdomsförsäkring, som ock meddela föreskrifter om vissa för denna lagstiftning erforderliga, vare sig tillfälliga eller fortgående statistiska undersökningar;

dels äfven för detta ändamål ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag af 25,000 kronor.»

Denna motion väckte på sin tid icke så litet uppseende och förhoppningar inom vida kretsar, och jag tror att man dervid mest fäste sig vid och fröjdade sig åt den gyllene tid, som skulle inträda, när staten öfvertog pensioneringen af till en viss ålder komna svenska medborgare. Alla skulle då blifva försörjda på gamla dagar, och fattigvården vara — en saga blott.

Att något sådant äfven varit herr Hedins människovänliga afsigt och mening, uttalades visserligen icke i motionens »kläm», som är hållen uti mycket elastiska ordalag, men framgick temligen tydligt af motiveringen, och i synnerhet af de af motionären åberopade och citerade uttalanden af framstående nationalekonomer och jurister till fördel för den sorts »stats-

socialism», som består uti att staten i en eller annan form lemnar medborgare i samhället understöd; men klargjordes företrädesvis utaf följande anförda yttrande af regeringsrådet Quentin i Düsseldorf:

»att den säkraste garanti för ett reformatoriskt, icke revolutionärt framåtskridande skulle vinnas, derest man kunde göra det stora flertalet af arbetarebefolkningen solidariskt i upprätthållandet af den bestämda statsorganismen genom att åt detta flertal bereda tryggade anspråk på en ålderdomsstatspension.»

»Häruti finnes väl något», säger motionären, »som kan sägas vara taladt för alla land och alla tider», och har dermed äfven uttalat sin egen åsigt i frågan och motionens andemening.

Herr Hedins motion bifölls utan öfverläggning och votering i Första Kammaren, men först efter ett allvarsamt meningsutbyte samt votering och ändring i formen för framställningen till Kongl. Maj:t i den Andra Kam-maren.

Med anledning af Riksdagens underdåniga skrifvelse tillsatte Kongl. Maj:t sedermera den s. k. »arbetareförsäkringskomitén», med herr landshöf-ding Hederstierna såsom ordförande och ledamöter herrar Ernst Beckman, A. P. Danielson, E. Fränckel, H. Gyldén, Hugo Hamilton, A. Hedin, Otto Printzsköld och Johannes Svenson, hvilken komité afgifvit särskilda lag-förslag till olycksfall i arbetet, till ändringar i reglementet för sjömans-husen i riket, till sjukkassor samt till ålderdomsförsäkring, det sistnämnda afgifvet den 15 maj 1889, och det är till detta sistnämnda lagförslag, jag egentligen ämnar inskränka mig.

Grunderna, hvarpå detta lagförslag är bygdt, äro uttalade i §§ 1, 2 och 3, enligt hvilka i hufvudsak stadgas:

att »en hvar svensk undersåte, som är i riket mantalsskrifven, skulle vara pliktig att genom försäkring i riks-försäkringsanstalten bereda sig årlig lifränta för ålderdomen»; samt

att »hvar och en, som enligt § 1 är underkastad försäkringspligt, skall från och med det kalenderår, då han fyller 19 år, till och med det år, då han fyller 28 år, i försäkringsafgift erlägga ett belopp, motsvarande 25 öre för vecka, eller 13 kronor för år», hvarefter »hvar och en, som fullgjort denna honom åliggande betalningsskyldighet, eger att vid uppnådda 60 år från riks-försäkringsanstalten utbekomma en årlig lifränta af 72 kronor».

Utóm dess stadgas:

att »för ett allmännare genomförande af ifrågavarande försäkring för obemedlade» det skall åligga hvarje kommun i riket att årligen inbetala så stort belopp, som efter 13 kronor för person belöper sig eventuelt till 3 eller 4¹/₂ procent af kommunens mantalsskrifna folkmängd, hvilket bidrag, i enlighet med alternativt förslag, skulle till hälften ersättas af staten».

Rörande organisation af och statens omkostnader för den föreslagna riksförsäkringsanstaltens centralstyrelse och kontrollverk samt aflöningar till »ombuden i rikets kommuner» m. m. har komitéén icke yttrat sig.

Emot detta komitéeförslag äro reservationer afgifna af ordföranden samt ledamöterna herrar Axell, Beckman, greve Hamilton, Fränckel, Gylden och Hedin, hvaruti anmärkningarna hufvudsakligen gält det »moraliskt skadliga uti tvångsförsäkringen», men äfven »den allt för högt beräknade räntefoten 4 procent» m. m., hvarförutom allvarsamma betänkligheter uttalats mot den »oerhörda administrativa apparat», som är afsedd att skapas, samt »de kolossala uppoffringar förslagets genomförande skulle pålägga stat och kommun».

Efter emottagandet af komitééns underdåniga förslag till ålderdomsförsäkring, har Kongl. Maj:t remitterat detsamma till öfverståthållarembetet i Stockholm och till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen, för afgifvande af underdåniga betänkanden, och resultatet häraf har varit, att öfverståthållaren och alla landshöfdingarne med undantag af två — i Vesterbotten och å Gotland — afstyrkt förslagets antagande i sin nuvarande form; att *elfva* bland Kongl. Maj:ts befallningshafvande uttalat sig för *frivillig* ålderdomsförsäkring, *fyra* för *obligatorisk* och *åtta* ansett hela *frågan* för *tidigt väckt*.

Å *ena sidan* har dervid, som det synes, den tanken gjort sig gällande, att ålderdomsförsäkringens fördelar endast genom tvång kunna komma ett större flertal till godo, och således icke blott de mera dugliga, omtänksamme och välbergade, utan jemväl blifva till gagn för dem, som befinna sig i ogynnsamt socialt läge och mest äro i behof af hjälp på ålderdomen, samt att tanken på ålderdomen med dess krämpor och skröpligheter åtminstone i de år, »då hoppet ler och ungdomsblodet pulserar varmt i spända muskler», är för de allra fleste så pass främmande och likgiltig, att besparingar icke utan tvång allmännare komma att ega rum.

Å *andra sidan* åter har *flertalet* varit af den åsigt, att »långt ifrån att utöfva ett förment välgörande inflytande på befolkningen och blifva *en uppfostran till sparsamhet och omtanke för framtiden*, skulle ett lagstadgadt

tvång för den enskilde, att på föreskrifvet sätt bereda sig en lifränta på ålderdomen, *verka skadligt i moraliskt hänseende*, då mängden af samma befolkning skulle betrakta tvånget som ett förhatligt statsförmynderskap, som det skulle på allt sätt söka undandraga sig, hvaremot en uppmuntran från statens sida till en *frivillig ålderdomsförsäkring* borde verka välgörande och bättre ledande till ändamålet».

Men om också tankarne inom komitén och Kongl. Maj:ts befallningshafvande varit mycket delade i fråga om principerna för ålderdomsförsäkringens ordnande samt tiden då en lag härom borde stadgas, har deremot, så vidt jag kunnat finna, *ingen meningsskiljaktighet rådt om nyttan af en sådan försäkring, eller om principen att det allmänna borde vara skyldigt att träda hjälpende emellan*, och i synnerhet som Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs och Örebro län varmt uttalat sig rörande »*statens pligt att, om allmänna missförhållanden sådant kräfvat, gripa in, stödjande, hjälpende och lindrande*».

Det nittonde seklet, som nu snart går till ända, har varit vittne till de mest storartade framsteg i den menckliga utvecklingen, någon framfaren tid kan uppvisa. Vetenskapsmannen tyder lifvets och naturens gåtor. Konstnären utbildar smaken och skönhetsinnet och lyfter tankarne mot det ädla, det höga, och ingenjörer omspinna jorden med nät af jernvägar, telegrafer och telefoner. På allt mera snabbgående ångskepp kan man på några dygn förflytta sig och alla länders produkter från den ena verldsdelen till den andra, och medelst telegraf och telefon kan man samtala med hvarandra på snart sagdt hvilka afstånd som helst.

Menniskosinnet har åstadkommit underverk i underlättandet af tillverkningen af alla för menniskan erforderliga förnödenhetsartiklar och för att bereda handeln och industrien i samverkan all möjlig bekvämlighet. Lifs-förnödenheter och industriartiklar frambringas i öfverflöd, till förr okänd godhet och prisbillighet; men, oafsedt allt detta, har aldrig misströstan för framtiden varit starkare och allmännare än i denna tid af rastlöst framåtskridande, aldrig längtan efter något bättre än det nuvarande tillståndet uttalat sig högljuddare, aldrig sträfvandet att komma sig upp varit hänsynslösare än just nu, och aldrig har må hända den sociala ställningen i Europa varit vådligare än nu.

Hvilka kunna då orsakerna vara till det, i synnerhet i gamla Europa, rådande ekonomiska betrycket och den derigenom uppkomna misströstan, förtviflan och missnöje med de nuvarande förhållandena hos massan af be-

folkningen, isynnerhet de djupare lagren, och som gifva sig luft i de ständiga, allt mer och mer omfattande arbetsinställelserna?

Arbetarens ställning har, vid ytligt betraktande, aldrig varit bättre. Arbetslönerna aldrig högre. Den ordentlige arbetaren här i Sverige eger vanligen ett treffligt hem, han söker gifva sina barn så god uppfostran som möjligt. Genom yrkesskolor, populära föredrag öfver allt menskligt vetande, genom billig, lättfattlig lektyr i alla ämnen är han i tillfälle att utbilda sig ej allenast i sitt yrkes teori, utan inhemta kunskaper om hvad som tilldragit sig i verlden och dagligen inträffar, om den omgifvande naturen och de förhållanden, under hvilka han lefver; han är ledamot i yrkesföreningar, sjuk- och begravningskassor samt ordnar, der han och hans familj i anspråkslöst men angenämt samqväm sammanträffar med vänner och bekanta, och han borde ju sålunda vara belåten.

Uti sitt epokgörande verk: »*Den kristliga ethiken*», flera gånger citeradt af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län i underdånigt utlåtande rörande arbetareförsäkringskomiténs förslag till ålderdomsförsäkring, yttrar biskop Martensen följande tänkvärda ord:

»Det låter icke förneka sig, att den fria konkurrensen har bidragit till att utveckla många krafter och förhulpit många människor till välstånd; och icke heller låter det förneka sig, att kapitalet har en stor betydelse för samhället, för omfattande företag och ett universelt ekonomiskt samqväm och utbyte, en världsekonomi i motsats till en blott nationalekonomi. Men lika litet låter det förneka sig, att den fria konkurrensen har gjort långt flera olyckliga och eländiga, att tusende och åter tusende måste kämpa en förtviflans kamp för sitt dagliga bröd, i hvilken kamp de slutligen helt och hållet duka under för den starkare. Det är detta, som har framkallat den s. k. »*arbetarefrågan*», hvilken har en ödesdiger betydelse för samfundets framtid. Närmast tänka vi här på fabriksarbetarnes vilkor i de stora fabriksområdena, der tusenden af fattiga arbetare stå i absolut beroende af sina rika fabriksherrar. De stora fabrikanterna konkurrera med hvarandra, och de fattiga arbetarne konkurrera likaledes med hvarandra, underbjuda hvarandra för att finna arbete till sitt lufs uppehälle. Förhållandet emellan arbetsgifvaren och arbetaren är icke något personligt, utan ett opersonligt, hvilket också uttryckes genom det vanliga språkbruket: arbete och kapital, som är en opersonlig motsats. Arbetaren gäller endast såsom arbetskraft. Det är sin arbetskraft, som han för en tid säljer åt arbetsgifvaren, hvilken betraktar honom som en annan vara. Åtskilnaden

från slafveriet i den gamla världen är endast den, att slafven var bunden vid en enskild herre, men arbetaren till en hel klass af arbetsgifvare. När arbetsgifvaren säger upp honom eller stänger sin fabrik, så är arbetaren hänvisad till att lefva af luften, hvarföre han ock är nödsakad att söka och emottaga arbete hvar och under hvilka vilkor han kan få det. Hans existens är beroende af tillfälligheten och fullkomligt osäker, han lefver från hand till mun och är utan säkerhet för sin framtid.»

Och tilläggom att, äfven om arbete icke saknas, och om inkomsterna äro jemförelsevis goda, så uppslukas de i allmänhet till stor del af allehanda direkta och isynnerhet indirekta skatter, bevillningar och afgifter till stat och kommun, så att, under alla förhållanden, och äfven med den största sparsamhet, för flertalet, ingenting blifver öfver, utan fattigdom och nöd hägra mot honom i ålderdomen, när krafterna äro uttömda och arbetsförmågan sviker.

Staten liknar grekernas Kronos, som, om den också inte precis »med hull och hår» äter upp sina barn, likväl med god smak, utan miskund slukar deras med svett och möda förvärfvade inkomster.

Under ett sådant sakernas tillstånd för stunden, och med sådana utsigter för framtiden, är det lätt förklarligt, att krig mellan kapital och arbete måste uppkomma och pågå i allt större utsträckning och allt bittrare i de storindustriidkande länderna, och att »arbetarefrågan» erhållit en allt större betydelse». Och om arbetarnes kraf, på »en människan värdig existens» äro *rättmätiga*, »så följer deraf,» (såsom Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Kopparbergs län uttalat sig i ofvannämnda utlåtande) »icke blott att dessa kraf böra, så snart förhållandena det medgifva, tillfredsställas, utan äfven att uppskof dermed *icke kan*, utan att framkalla faror för samhällets bestånd, ega rum, hvilka, genom solidaritetskänslan mellan arbetare i alla länder, kunna komma att skaka och rubba samhällets grundvalar.»

Här i vårt afskilda land är den sociala frågan visserligen icke ännu af den betydelse som i det öfriga Europa med mera utvecklad fabriksindustri, men äfven här äro arbetarens utsigter för ålderdomen icke synnerligen ljusa, och åtskilliga andra missförhållanden råda, som, »i första rummet *rättvisan*, och med afseende på åtskilliga tidens tecken jemväl *klokheden*», bjuda att medan tid är ordna.

Ty liksom en klok skeppsbefälhafvare refvar seglen och faller undan, innan stormen utbryter, så afböjer den klarsynte statsmannen i tid, medan lugn ännu råder, genom kloka lagar icke allenast i *negativ* utan företrädesvis i *positiv* riktning, de sociala stormarne, innan ovädercentra hunnit bildas, och revolutionen står för dörren, ty, då är det — för sent.

Den tid torde således nu vara inne, då arbetarefrågan allvarligen bör upptagas på dagordningen såsom en allmän angelägenhet, hvilken icke må undanskjutas till en obeständ framtid, ty »*det är statens pligt, när allmänna missförhållanden sådant kräfva, att gripa in stödjande, hjälpande, och lindrande.*»

Uti mönsterlandet Tyskland och i flera andra främmande länder har, till fördelande och afledande af sociala stormar, mångt och mycket af de åtgärder till den arbetande klassens bästa blifvit genomfördt, som här återstår att taga i tu med, såsom bland annat införandet af

Sjukförsäkring,

Olycksfallsförsäkring,

Sträng kontroll mot förfalskning af lefnadsmedel och andra förnödenheter,

Utsträckt politisk rösträtt, samt

Alderdomsförsäkring.

Bland ofvanstående, nästan »allmänneuropeiska» åtgärder till befordrande af de lägre stående klassernas bästa och lösandet af den sociala frågan stå frågorna om sjuk- och olycksfallsförsäkring på dagordningen äfven här i landet och torde, som det är att hoppas, motse en lycklig utgång.

Vid framställt förslag åter om en bättre kontroll mot de öfverhandtagande förfalskningarne af lifsmedel och andra förnödenheter, har Riksdagen med anledning af en min motion i ämnet, n:o 28 i Första Kammaren vid 1877 års riksdag, hänvisat på kongl. giftstadgan, hvilken nog kan vara bra, om den blott allmänt kunde tillämpas, och de mindre bemedlade klasserna *egde medel* att bekosta de dyrbara undersökningarne.

Men, såsom förhållandet är, att hvarken tillräckligt antal kemister finnas, isynnerhet på landet, som kunna verkställa de ofta svåra, invecklade och erfarenhet fordrande undersökningar, och den allra största delen af befolkningen icke skulle kunna *betala* dessa undersökningar, äfven om kemister funnes att tillgå, kan denna kongl. stadga, utan att på något sätt nedsättas till sitt värde i öfrigt, betraktas såsom lika oskadlig för förfalskaren som den afiidna margarinelagen, d. v. s. som en död bokstaf, och således, i likhet med lagar, som icke kunna strängt tillämpas, anses mera skadlig än gagnande för den stora allmänheten.

Då nu hvar man känner, hurusom lefnadsmedel och de allra flesta förnödenheter förekomma förfalskade i handeln med ofta giftiga och för helsan skadliga ämnen, samt tager i betraktande att *helsan är arbetarens oftast enda och bästa kapital, på hvilket han skall lifnära sig med familj*, synes det vara statens pligt att härvidlag, likasom i utlandet, träda emellan *hjälpande och skyddande och straffande den brottslige*, likasom staten gör,

då det på annat sätt gäller hvarje, äfven det minsta, attentat mot eganderätten, mot lif eller lem.

Hvad frågan om utsträckning af den politiska rösträtten beträffar, har den hittills af Riksdagen tillbakavisats såsom skadlig och öfverflödlig.

Egendomligt förefaller emellertid att, då t. ex. den politiska rösträtten i Tyska riket, utan afseende på förmögenhet, utsträckts till hvar och en oförvitlig medborgare i samhället, som fyllt 25 år, som icke är anstald i härens eller flottans manskap, som råder öfver sin förmögenhet och som icke åtnjuter offentligt fattigunderstöd, man här i Sverige — »frihetens stamort på jorden» — der man dock är så stolt öfver den höga ståndpunkt, på hvilken dess folkbildning befinner sig, och sin lydnad för lagen, icke ens skulle våga, såsom föreslagits, utsträcka den politiska rösträtten till de oförvitliga svenska medborgare, som fyllt 25 år, betalt sina utskylder till stat och kommun, fullgjort sin värnpligt i fredstid eller varit derifrån lagligen befriad, som råder öfver sig själf och sin egendom och som genomgått folkskola o. s. v., oakadt redan »1809 års män» antydt såsom idealet för en nationalrepresentation »*valrättens utsträckning till alla bofasta, oberoende och fullmyndige svenske medborgare utan åtskiöldnad till stånd, yrke och lefnadssätt.*»

Då man betänker att de, som, om den politiska rösträtten utsträcktes, skulle erhålla rättighet att deltaga i valen till landets representanter i Riksdagens Andra Kammare — såsom det nu är stäldt — icke hafva ett ord med i laget vid beslutsfattande i viktiga frågor, som t. ex. kunna gälla deras ekonomiska välfärd, så må man ej undra på att önskningarne om utsträckt rösträtt i politiska och kommunala angelägenheter och öfvertygelsen om det billiga och rättvisa deruti blifvit allt allmännare; och för min del vågar jag hysa den tron, att ingenting i närvarande stund skulle vara så egnadt att lugna sinnena och hämma de socialistiska agitationerna, som just en utsträckning af den *politiska* rösträtten.

Efter denna kortfattade öfversigt af de åtgärder, som vidtagits i många andra främmande länder till de arbetande klassernas förmån, till lösande af arbetarefrågan och till förekommande af sociala omstörtningar, och mina enskilda åsigter rörande hvad som i berörda hänseenden här i landet borde göras, återkommer jag till hufvudföremålet för denna vördsamma motion — *frågan om ålderdomsförsäkring.*

Då denna fråga är den måhända mest svårlösta af alla, och förslag nu föreligga till flere olika lösningar af densamma, kan det förefalla väl djerft att jag vågar upptaga Riksdagens dyrbara tid med ännu ett ytterligare projekt.

Jag väntar icke heller något omedelbart afgörande af saken, men det kan ju ej skada att den viktiga frågan skärskådas från en ny synpunkt.

Och att ålderdomsförsäkringsfrågan är af stor betydelse och en af tidens viktigaste, visar sig af det intresse, hvarmed saken omfattats af vetenskapsmän och lagstiftare i de flesta af Europas stater, och de försök, som på flera ställen skett att på tillfredsställande sätt lösa densamma; samt af *erkännandet öfver allt — äfven här — att staten, utom rättstillståndets uppehållande och undanrödjandet af rättsliga olikheter individerna i samhället emellan, äfven har andra uppgifter, bland hvilka förbättrandet och betryggandet af de kroppsarbetande klassernas ekonomiska ställning i allmänhet och på ålderdomen isynnerhet allt mera framträd i förgrunden såsom en af de angelägnaste och mest magtpåliggande.*

Uti sitt underdåniga »utlåtande och förslag till ålderdomsförsäkring,» samt uti »öfversigten af lagstiftningen rörande arbetareförsäkring i åtskilliga främmande länder» har arbetarekomitén utförligt redogjort för de åtgärder, som i berörda hänseende vidtagits i Frankrike, Italien, England, Danmark och Tyskland, och jag får till undvikande af onödig vidlyftighet äran hänvisa till komiténs »betänkande», men anser mig böra uppmärksamma:

att såväl i Frankrike som England den lagstadgade ålderdomsförsäkringen grundats på *frivillighet* med bidrag af statskassan;

att uti Italien och Danmark förslag uppgjorts till ålderdomsförsäkring på samma *frivillighetsprincip* som i Frankrike; samt

att endast Tyskland genom lagen af den 22 juni 1889 bestämt sig för *tvångsförsäkring med bidrag af staten*, men att denna försäkring inskränkts till egentligen kroppsarbetare äfvensom till personer, »som mot aflöning äro anställda hos arbetsgifvare eller husbonde, såsom gesäller, läringar eller vanligt tjenstfolk samt såsom arbetsförmän, handelsbiträden och elever, hvilkas lön icke öfverstiger 2,000 mark, och slutligen till bestämmningar å tyska fartyg» — alla dessa klasser tillsammans uppgående till ett beräknadt antal män och qvinnor af 11,018,000 eller omkring $\frac{1}{4}$ af hela befolkningen.

Enligt denna tyska ålderdomsförsäkringslag skall ålderdomsränta utgå till dem som fyllt 70 år och bekostas:

dels af staten, med 50 riksmark för hvarje utgående ålderdomsränta, och *dels*, för att fylla bristen i de lagstadgade beloppen för olika aflöningsklasser (resp. 78, 130, 165 och 204 mark), samt till bestridande af förvaltningskostnader och afsättningar till reservfond utaf arbetarne och arbetsgifvarne till $\frac{1}{2}$ hvardera. Enligt tyska regeringens förslag skulle staten tillskjuta $\frac{1}{3}$, och statens bidrag, när organisationen genomförts, uppgå till 79,200,000 mark om året, och ehuru principen för statens bidrag ändrats vid lagens antagande af riksdagen, så vill det synas, om man multiplicerar medelålderdomsräntan — 140 mark — med 50 mark $\times$ 11,000,000, som att statens årliga bidrag skulle komma att uppgå till c:a 77,000,000 mark, eller omkring 7 riksmark för hvar och en af de 11 millionerna försäkrade.

Af denna kortfattade redogörelse framgår, att man ingenstädes har vågat uttaga steget så fullt och så radikalt till allmän tvångsförsäkring som kongl. svenska arbetareförsäkringskomitén, och då icke ens den store och allsmäktige tyska rikskanslern ansett sig våga pålägga mer än c:a $\frac{1}{4}$ af tyska folket tvångsförsäkring för ålderdomen, torde det kunna befaras, att det ännu mindre skall lyckas genomföra en allmän tvångsförsäkring här i Sverige.

»Det föga afundsvärda resultat, som genom komiténs förslag till obligatorisk ålderdomsförsäkring vunnes, står dessutom icke,» — såsom herr Axell i sin reservation anmärker — »i något rimligt förhållande till vare sig storleken af det tvång, hvarje svensk man och qvinna måste underkasta sig, eller till den oerhörda administrativa apparat, som erfordras till tvångets genomförande; och icke heller till de ekonomiska uppoffringar förslaget pålägger kommun och stat». — Och enligt min uppfattning ligger otvifvelaktigt något absolut skadligt och demoraliserande uti att staten, mot löfte om kontanta skänker, *tvingar* till försäkring, ty den naturliga följden häraf kunde endast blifva likgiltighet att spara något för ålderdomen samt obegränsade anspråk på ökad bidrag till pensioneringen, sedan staten en gång i princip erkänt sin skyldighet att pensionera alla, som uppnått en viss ålder och icke velat eller kunnat sörja för sitt uppehälle under ålderdomen.

Mängden af tvångsförsäkrade mindre bemedlade skulle dessutom säkerligen komma att betrakta försäkringsafgifterna som en förhatlig skatt, pålagd för att lindra fattigtungan för de förmögna och rika, och söka undandraga sig erläggandet af denna skatt; och man kan lätt tänka sig mängden af lagsökningar och utmätningar med böter etc., som skulle blifva en följd af tvångssystemets allmänna genomförande och tillämpning,

samt den bitterhet i sinnena, som genom detta tvångssystem skulle utsås och frodas.

Det skulle säkert ej så sällan inträffa, att oförvitliga arbetarefamiljer vid minsta ekonomiska svårighet ohjelpigt ruinerades genom det exekutiva uttagandet af en försäkringsafgift, hvaraf de må hända aldrig finge hvarken gagn eller glädje i framtiden.

Vill man således det stora ändamålet, *befordrandet af sparsamhet i ungdomen för vinnande af en mera betryggad ålderdom*, måste man söka andra medel än rent af demoraliserande och förderfliga, och då en allmän tvångsförsäkring således hvarken torde kunna eller böra genomföras, finnes, enligt mitt förmenande, icke annat att välja på än *frivillig försäkring, men uppmuntrad genom staten i form af premier* till den eller dem som vilja spara i ungdomens och arbetskraftens dagar för att förskaffa sig eller andra utkomst, när ålderdomen och bräckligheterna infinna sig. Och knappast lär väl någon finnas (med undantag af idioter och ofärdiga samt sjuka, hvilka det alltid måste blifva anhörigas, statens eller kommunens skyldighet att vårda och underhålla), som icke, genom sparsamhet, nykterhet, ordentlighet och tillvaratagandet af slantar och småsaker, på sätt jag här nedan kommer att föreslå, skulle kunna bereda sig ett nödtorftigt uppehälle för ålderdomen och, om lyckan är med, en till och med jämförelsevis god ekonomisk ställning.

Jag har föreställt mig, att detta skulle kunna vinnas genom antagandet af en lag af ungefär nedanstående lydelse, hvilken jag härmed har äran underställa Riksdagens sakkunniga och mångsidiga pröfning, under anhållan om öfverseende för de brister, som måste förefinnas, då författaren icke är lagkunnig.

Förslag till lag om ålderdomsförsäkring.

§ 1.

Den nuvarande kongl. postsparbanken ombildas till en allmän svensk riksålderdomsförsäkringsanstalt under statens garanti.

De i anstaltens vård befintliga fonder och medel tillhöra delegarne och få icke sammanblandas med statens öfriga fonder eller tillgångar.

§ 2.

Staten bekostar utgifterna för riksålderdomsförsäkringsanstaltens förvaltning samt lemnar dessutom ett kontant årligt bidrag till premier åt insättare i anstalten, beräknadt till 2 procent af det vid kalenderårets början innestående, af insättnarne inbetalda och med ränta på ränta bildade kapitalet, tills detta uppgår till 10 millioner kronor; $1\frac{1}{2}$ procent då det uppgår till 10 millioner, men understiger 50 millioner kronor; 1 procent då kapitalet öfverstiger 50 millioner kronor och uppgår till 100 millioner kronor; $\frac{3}{4}$ procent då det öfverstiger 100 millioner kronor, men understiger 200 millioner kronor; $\frac{1}{2}$ procent då det öfverstiger 200 millioner kronor, men understiger 400 millioner kronor; samt slutligen $\frac{1}{4}$ procent då oftanämnda kapital öfverstiger 400 millioner kronor och i öfrigt på nedanstående vilkor.

§ 3.

Hvar och en svensk undersåte är berättigad att, på nedanstående vilkor, genom insättningar i riksålderdomsförsäkringsanstalten bereda sig ett kapital eller en lifränta efter uppnådda 60 års ålder.

§ 4.

Insättningar uti anstalten verkställas på samma sätt som i postsparbanken medelst kuponger med minst en krona och förräntas med ränta på ränta.

§ 5.

Delegarnes insättningar få ej uttagas ur anstalten förr, än den, för hvilken insättning skett, fyllt 60 lefnadsår, men kunna då förvandlas till lifränta.

§ 6.

Delegare, som låta sitt insatta och med ränta på ränta bildade kapital öfvergå till lifränta, erhålla andel, i förhållande till insättningens belopp, i den arfsvinst, som uppkommit genom före 60 lefnadsår aflidna delegare.

De delegare åter, som icke bestämma sig för lifränta, utan vid fyllda 60 år uttaga sitt kapital, erhålla ingen andel i ofvannämnda arfsvinst, endast det insatta kapitalet åter med ränta på ränta till den dag, då de uppnått 60 års ålder.

§ 7.

Delegare, hvilkas samlade kapitalbehållning med ränta på ränta vid fyllda 60 års ålder understiger 100 kronor, erhålla det bildade kapitalet åter.

§ 8.

Ingen ränta tillägges delegares kapital, sedan denne fyllt 60 år.

§ 9.

När delegarens insatta kapital med tillagd ränta på ränta uppgår till fullt 100 kronor, erhåller han en talong med n:o, som berättigar honom till delaktighet i de premier, som årligen komma att utdelas bland delegarne.

Uppgår insättningen, med tillagd ränta på ränta, till fulla 200 kronor, erhåller delegaren ytterligare en numrerad talong, som berättigar honom till samma förmån som den första talongen, o. s. v. för hvarje fulla 100 kronor.

Större insättningar för samma person få icke göras än att lifröntan efter fyllda 60 år, uppgår till högst 150 kronor om året.

§ 10.

Kommuner, arbetsgifvare och enskilde personer, vare berättigade göra insättningar i anstalten för lifrönta åt arbetare, barn och medellösa, men insatsen skall då på en gång uppgå till minst 100 kronor.

§ 11.

Aflider delegare i anstalten före fyllda 60 år, är hans dödsbo berättigadt uppbära det för honom insatta kapitalet, men utan ränta.

§ 12.

Insättare för andra, äro egare till de talonger, som tillkomma dem, för hvilka insättning skett, och sålunda berättigade att utbekomma de premier, som utfalla på dessa talonger, äfvensom att utbekomma det i anstalten insatta kapitalet utan ränta, om den, för hvilken insättningen skett, aflider före fyllda 60 års ålder.

De personer, för hvilka insättning skett af andra, äro vid fyllda 60 år endast berättigade till lifränta på det insatta kapitalet med ränta på ränta jemte andel i arfsvinsten, men icke att kontant uttaga det bildade kapitalet.

§ 13.

Räntan beräknas till 3,6 procent hvaraf 3 procent årligen tillägges delegarnes kapital med förut tillagd ränta; 0,5 procent användes utom statens, enligt § 2 lemnade bidrag, till premier åt insättare och delegare i anstalten, och 0,1 procent utdelas såsom premier till posttjenstemän, i förhållande till deras verksamhet för anstaltens utveckling.

Skulle högre ränta erhållas på anstaltens medel, användes öfverskottet öfver 3,6 procent till minskning i statens utgifter för förvaltningen och bidragen till premieringen.

§ 14.

Anstaltens tillgångar få endast utlånas mot inteckning i fast egendom inom halfva taxerings- och brandförsäkringsvärdet, mot statens och hypoteksbankens obligationer eller mot andra värdepapper och säkerheter, som belånas af riksbanken, och efter beräkning till samma värde som denna bank.

Utlåning mot borgen är icke tillåten.

§ 15.

Af influtna räntor på före fyllda 60 år afliden delegares i anstalten kapital, bildas en arfsfond, hvaraf räntan användes till ökandet af lifräntan för dem, som kvarstå i anstalten efter 60 års ålder.

§ 16.

Talong, som utfallit med premier uppgående tillsammans till eller öfverstigande 1,000 kronor, indrages och får icke vidare användas.

§ 17.

Är kapital, lifränta eller premie icke af delegare uttagna inom 10 år efter det den förfallit till utbetalning, tillfaller den anstaltens arfsfond. Ingen ränta tillägges till utbetalning förfallet kapital, lifränta eller premie efter förfallodagen.

§ 18.

Lifränta från anstalten är personlig och oförytterlig och må ej tagas i mät för skuld.

§ 19.

Högsta premie må icke öfverstiga ett belopp af 10,000 kronor, innan delegares i anstalten innestående kapital uppgår till öfver 20 millioner kronor, men kan derefter uppgå till 15 à 20,000 kronor. Minsta premie får ej understiga 10 kronor.

§ 20.

Tryckt lättfattlig redogörelse öfver riksförsäkringsanstaltens verksamhet samt de fördelar, delaktighet i densamma bereder, införes i almanackan anslås i skolorna, tingshus, postanstalter och å andra offentliga ställen.

Uti trenne bilagor har jag uppställt förslag till premieringar, uppgjorda under antagande af den afsättning utaf delegarnes ränta och det tillskott från statens sida, som skulle stadgas genom i §§ 2 och 13 i ofvanstående lagförslag och eventuellt i anstalten innestående kapital af 2 millioner, 20 millioner och 100 millioner.

Ofvanstående lagförslag till ålderdomsförsäkring torde icke behöfva någon närmare explikation, ty meningen är ju tydlig, grundande sig på det gamla ordspråket: »Hjelp dig sjelf, så skall Gud hjälpa dig» eller som nyligen afidne professor Svedelius fritt öfversatt detsamma: »Gud föder hvarje sparv, men han kastar icke födan in i boet; ja, tänk på detta, du late; Gud välsignar arbetet, men göder icke lättjan».

Delaktigheten i en sådan riksålderdomsförsäkringsanstalt borde för alla blifva fördelaktig; ty antingen skulle delegaren genom större eller mindre insatser bilda sig ett kapital till ålderdomen; eller erhålla en lif-

ränta, som, genom den sannolikt blifvande stora arfsvinsten, hvilken emellertid icke på förhand kan med säkerhet beräknas, bör komma att uppgå till vida högre belopp, än som i någon annan lifränteanstalt kan erhållas; och genom statens och eget bidrag till de årliga premieringarne skulle, om lyckan är med, vinnas ekonomiskt oberoende för mången mindre bemedlad med ej allt för stora anspråk på detta livvets goda; och med någon människokänedom inses lätt att denna utsigt till ekonomiskt oberoende, skall föranleda till besparingar, som annars icke skett, för vinnande af ett sådant oberoende.

Och det behöfves ju ej mer än inbesparing af en half butelj öl, två cigarrer, tre supar och tre koppar kaffe i *veckan* för en person, att under loppet af omkring 2 år hafva samlat 100 kronor, hvilka insatte i riksförsäkringsanstalten, berättigar egaren af detta kapital till lifränta på ålderdomen och gifver honom på köpet en »talong», genom hvilken han, om lyckan är god, kan erhålla en premie för sin sparsamhet af ända till 20,000 kronor.

Med inbesparing af endast *en kopp kaffe om dagen* kunna samma fördelar vinnas på omkring 3 à 4 år.

Naturligtvis *kunna* många erinringar göras mot detta förslag till ålderdomsförsäkring, och jag ville för ingen del att det, utan skarp kritik, af mera erfarna och insigtsfulla personer än jag, skulle komma till användning. Dertill är frågan för svårlöst och allt för vigtig; men jag skall söka på förhand bemöta några af de anmärkningar, som med all säkerhet kunna förutses.

Dessa äro, bland annat:

Att just de mindre bemedlade, för hvilka ålderdomsförsäkringen egentligen bör vara afsedd, icke, åtminstone annat än undantagsvis, skulle kunna få del utaf dess välsignelser, utan att dessa, hufvudsakligen skulle tillkomma de förmögnare klasserna.

Detta kan nog ega sin rättighet ur en synpunkt betraktadt, men *dels* hyser jag den öfvertygelse, att högst få finnas, som icke, genom ordentlighet och sparsamhet, genom tillvaratagandet af småsaker och i synnerhet genom nykterhet och afhållsamhet från rusdrycker och tobak samt någon minskning i njutningen af kaffe, skulle kunna hopsamla åtminstone 100 kronor, hvarigenom han eller hon kunde bereda sig, om än en ringa, dock någon lifränta samt delaktighet i premieringen för sin sparsamhet och återhållsamhet från mer eller mindre skadliga njutningar;

dels är genom bestämmelsen, att arbetsgifvare, kommuner m. fl. tillåtas, att genom insättningar bereda delaktighet i anstalten för arbetare, fattighjon och andra, mot det att insättaren billigtvis får behålla talongen, sörjdt för, att äfven sådana, som sjelfva icke kunna eller vilja betala för sig, skola kunna erhålla lifränta på ålderdomen. Ty utsigten att genom premieringen erhålla ersättning för sin människovänlighet bör, utom tillfredsställelsen att hafva bidragit till nästans välfärd, föranleda mången arbetsgifvare, kommun och enskild person, att göra insättningar för barn, tjänstfolk, arbetare, fattighjon m. fl., och

dels slutligen har jag sökt förekomma spekulation på anstalten af de välbergade klasserna genom den korrektiva bestämmelsen, att ingen skulle få insätta större kapital, än att lifräntan efter fyllda 60 år uppginge till högst 150 kronor.

Vidare skall man antagligen slå ned på, att det hela icke är annat än ett i social-filantropisk kostym utklädt — statslotteri.

Men mot denna uppfattning, tager jag mig friheten protestera på det bestämdaste och allvarligaste.

Med lotteri, i dess egentliga bemärkelse, menas nemligen ett spel om penningar eller annat, uti hvilket alltid uppkommer vinst på de spelandes bekostnad till dens eller deras fördel, som utgifva lotterna, premieobligationerna eller hvad liknande värdepapper må benämnas, ty om ej vinst på affären uppkom, finnes ju intet skäl att etablera en sådan rörelse.

Svenska statens premieobligationer, på hvilka långifvarne förtjenat millioner; teaterobligationslotteriet, för vinsten på hvilket en ny opera skall uppföras och kollektörerna m. fl., hafva ersättning för sin omtanke och möda, samt andra staters och kommuners lotterier, premieobligationslåneaffärer och dylikt äro hvad man menar med lotterier. Principen är vinst — *kollektivt* — på de spelandes d. v. s. innehafvarnes af obligationer eller lottsedlar bekostnad till förmån för utgifvarne af dessa papper. Ett fåtal af spelarne tilldelas visserligen större eller mindre vinster, men mängden förlorar, om än icke alltid sitt insatta kapital, så åtminstone ränta på ränta å detsamma, och om den stora allmänheten förstode sig på räntebereäkningar, vore otvifvelaktigt lotteriernas bästa tid förbi, i stället för att de nu årligen »utsvälla» för alla möjliga ändamål.

Helt annorlunda ställer sig saken i fråga om den af mig föreslagna ålderdomsförsäkringspremieringen.

Uti denna senare kan nemligen, i motsats till de egentliga lotterierna, ingen förlust uppkomma för deltagarne i densamma, d. v. s. delegarne i ålderdomsförsäkringsanstalten, alldenstund hvart enda öre, som af dem insattes i denna försäkringsanstalt, återgår till insättarne och delegarne i form

af kapital, lifränta och premier, och derutöfver erhåller insättaren på köpet såsom uppmuntran premier, tillskjutna af det allmänna.

Detta måste väl, i princip, vara något helt annat än lotteri? Och det hela liknar ej heller på annat sätt hvad som allmänt menas med lotteri, än att premierna, då ej alla delegarne i försäkringsanstalten kunna erhålla sådana hvarje år, om de ej skulle blifva allt för obetydliga, måste utdelas genom lottning ibland delegarne. Men om man också ovilkorligen vill gifva denna premiering namn af lotteri för det *sätt*, hvarpå utdelningen af premierna måste ske, så borde väl en benämning icke hindra förslagets genomförande, om saken i sig själf är god, riktig och ledande till ändamålet.

Staten har ju ett eget penninglotteri — premieobligationslånet af 1860 — och vederbörande medgifva ju ofta inrättandet af konst- och industrilotterier. Och om, genom den ifrågasatta premieringen af delegarne, en ålderdomsförsäkringsanstalt derigenom lättare skulle kunna åstadkommas, så borde väl, om ett stort statsintresse på samma gång befordrades och en synnerligen svårlöst social fråga derigenom på ett tillfredsställande sätt kunde lösas — om någonsin — »ändamålet få helga medlen».

Ytterligare lärer väl anmärkning komma att göras mot den ringa *lifränta*, som antagligen skulle komma de fleste af delegarne i anstalten till del.

Att ens tillnärmelsevis beräkna beloppet af den lifränta, som skulle kunna komma att tillfalla de fleste delegarne, är ju omöjligt såsom beroende på insättningens belopp och tiden eller tiderna, under hvilka insättningar skulle komma att göras, men så mycket kan, med erfarenhet från andra liknande inrättningar, som den tillämnade ålderdomsförsäkringsanstalten, på förhand med någorlunda säkerhet beräknas, att, i enlighet med de i lagförslaget införda bestämmelser, en insats vid födelsen af 100 kronor skulle, med tillägg af den antagligen blifvande arfsvinsten, bereda den lifförsäkrade en lifränta af omkring 75 kronor om året, hvartill kommer utsigten att, vid någon eller några af de 60 årliga premiedragningar, erhålla större eller mindre premier. Och i alla händelser skulle hvarje öre, som inbesparades eller frändroges rusdrycker och andra mer eller mindre onödiga och skadliga njutningar, i mer än ett hänseende vara en nationalvinst ej allenast för den pekuniera behållning, som derigenom uppkom för landet och den enskilde, utan ännu mer för den uppmuntran till ökad sedlighet, som deraf skulle blifva en följd.

Ännu ytterligare torde komma att anmärkas af dem, som hylla »help your self-principen», det origtiga uti att staten blandar sig i saken genom lemnande af bidrag till premieringen; men härvid ber jag få erinra om

att alla de auktoriteter, som yttrat sig rörande ålderdomsförsäkring, hafva ansett statens pligt vara att på ett eller annat sätt bidraga dertill;

att »statssocialism» redan längesedan finnes införd i Sverige i form af understöd åt allmänna arbeten, jernvägs-, bro- och hamnbyggnader, utdikningar, vägar m. m., till bidrag åt handelsflottans pensionsanstalt, till embetsmäns pensionering, till sågverksegarnes garantiförening, till odlingsfonden, till hypoteksbanken, till ränte- och kapitalförsäkringsanstalten m. m. m. m., och att frågan således icke är ny;

att slutligen det högsta belopp, staten kunde komma att betala såsom bidrag till premieringen, för den händelse *hela* befolkningen, män, kvinnor och barn, skulle ingå såsom delegare i försäkringsanstalten — hvilket väl knappast är troligt — skulle uppgå till c:a 2¹/₂ millioner kronor, eller omkring 40 öre per person om året, under det att t. ex. tyska staten får betala ett årligt bidrag af öfver 6 kronor för hvar och en ålderdomsförsäkrad, hvilket för Sveriges 4,800,000 invånare skulle motsvara 28,800,000 kronor om året.

Jag har i en motion n:o 73 vid 1888 års riksdag, daterad den 17 mars, rörande användandet af de beslutade nya tullinkomsterna tagit mig friheten anvisa, hvarifrån statens bidrag till ålderdomsförsäkring m. m. skulle kunna erhållas, och af Hans Maj:t Konungens diktamen till statsrådsprotokollet den 20 oktober 1888 synes att Hans Maj:t för sin del gillat ej allenast förslaget att af inflytande nya tullmedel understödja en ålderdomsförsäkringsanstalt, utan äfven att bidrag till hvarjehanda annat allmännyttigt, hvarom ordas i nämnda motion, borde af tullmedel utgå.

Skulle slutligen, genom införandet af en sådan ålderdomsförsäkring som jag haft äran föreslå, någon mindre eller, som det är att hoppas, större del af de många millioner kronor, som nu årligen bortspelas på danska och tyska lotterier, kunna räddas åt enskilda, och derigenom åt fäderneslandet, så vore ju detta en rik ersättning för den jemförelsevis ringa uppoffring, staten skulle komma att göra för dess genomförande.

Fördelarne för det allmänna och för dem, som gjorde sig till delegare i riksålderdomsförsäkringsanstalten, kunna således anses påtagliga.

De enda, som efter all anledning blefve lidande, vore cigarrbutiker, kaféer, bierhallar, utskänkningsställen och andra liknande näringar, hvilka säkert skulle förlora många af sina bästa kunder; och ur dessa näringars synpunkt skulle således ålderdomsförsäkringsanstalten kunna betraktas som en förderlig och förlustbringande konkurrent. Men är saken nyttig och gagnande för den stora allmänheten i ekonomiskt och isynnerhet sedligt hänseende, borde väl det mera privata intresset få maka åt sig för det stora allmänna.

Under förhoppning således, att ofvan uttalade åsigter och på dessa grundade lagförslag till en ålderdomsförsäkringsanstalt skall, efter närmare granskning, vinna Riksdagens bifall, får jag vördsammast hemställa,

att Riksdagen behagade för sin del godkänna en lag om ålderdomsförsäkring af ofvanstående lydelse, eller med de modifikation, som kunna finnas lämpliga, samt öfverlemnna det förslag, som kommer att godkännas, till Kongl. Maj:t att tagas i ompröfning jemte andra förslag till ålderdomsförsäkring, som redan afgifvits eller kunna komma att framställas.

Stockholm den 21 januari 1890.

C. Adelsköld.

Bilaga Litt. A.

Tablåer

öfver de premier, som skulle kunna utdelas vid eventuelt innestående 2—20 och 100 millioner kronor i riksålderdomsförsäkringsanstalten.

Exempel I.

10,000 insättare à 200 kronor	=	2,000,000 kronor
$\frac{1}{2}$ procent å 2,000,000 kronor	=	10,000 kronor
2 procent statens bidrag	=	40,000 »
		<hr/>
	Summa	50,000 kronor

1 premie à 10,000 kronor	=	10,000 kronor
1 » à 5,000 »	=	5,000 »
2 » à 2,500 »	=	5,000 »
4 » à 1,000 »	=	4,000 »
10 » à 500 »	=	5,000 »
20 » à 100 »	=	2,000 »
100 » à 25 »	=	2,500 »
1,650 » à 10 »	=	16,500 »
		<hr/>
1,788 premier	Summa	50,000 kronor

C. Adelsköld.

Anmärkning. Uti Sveriges 14 ränte- och kapitalförsäkringsanstalter innestå, i medeltal för hvar insättare, omkring 160 kronor. Men som vilkoren, i den ifrågasatta riksålderdomsförsäkringsanstalten, skulle blifva fördelaktigare för delegare, och det torde kunna förutses att hvar och en söker skaffa sig innestående kapital af jemna 100 kronor, har jag trott mig böra, så väl i detta exempel som i II och III, upptaga i medeltal 200 kronor för hvarje delegare.

Bilaga Litt. B.

Exempel II.

100,000 insättare (å per medium 200 kronor).

Kapital	20,000,000 kronor
$\frac{1}{2}$ procent delegarnes bidrag	100,000 kronor
$1\frac{1}{2}$ procent statens bidrag	300,000 »
Summa	400,000 kronor

1 premie	å 20,000 kronor	=	20,000 kronor
2 »	å 10,000 »	=	20,000 »
4 »	å 5,000 »	=	20,000 »
8 »	å 2,500 »	=	20,000 »
20 »	å 1,000 »	=	20,000 »
40 »	å 500 »	=	20,000 »
500 »	å 100 »	=	50,000 »
1,000 »	å 50 »	=	50,000 »
2,000 »	å 25 »	=	50,000 »
13,000 »	å 10 »	=	130,000 »
16,575 premier		Summa	400,000 kronor

C. Adelsköld.

*Bilaga Litt. C.**Exempel III.*

500,000 insättare (à per medium 200 kronor).

Kapital ..... 100,000,000 kronor

 $\frac{1}{2}$ procent delegarnes bidrag ..... 500,000 kronor

1 procent statens bidrag ..... 1,000,000 »

Summa 1,500,000 kronor

1	premie	à	20,000	kronor	=	20,000	kronor
4	»	à	10,000	»	=	40,000	»
8	»	à	5,000	»	=	40,000	»
20	»	à	2,500	»	=	50,000	»
100	»	à	1,000	»	=	100,000	»
500	»	à	500	»	=	250,000	»
1,000	»	à	100	»	=	100,000	»
5,000	»	à	50	»	=	250,000	»
5,000	»	à	25	»	=	125,000	»
52,500	»	à	10	»	=	525,000	»
64,133	premier.				Summa	1,500,000	kronor

C. Adelsköld.